

O‘ZBEKISTONDA MAXSUS YORDAMGA MUHTOJ BOLALAR UCHUN TASHKIL ETILGAN MUASSASALAR HAQIDA

***Bekiyeva Maxsuda Eshpo‘latovna** – University of Management Future
Technologies universiteti, 553-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun tashkil etilgan muassasalar faoliyati, ularning maqsad va vazifalari, shuningdek, bolalarning jamiyatga integratsiyasini ta'minlashdagi roli keng yoritiladi. Maqolada "Imkon" reabilitatsiya markazlari, ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari va boshqa muassasalar misolida mamlakatda amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so‘zlar: maxsus yordamga muhtoj bolalar, reabilitatsiya markazlari, ixtisoslashtirilgan ta'lim, "Imkon" markazi, O‘zbekiston, integratsiya, nogiron bolalar, maxsus muassasalar.

Kirish

O‘zbekistonda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun ta'lim va reabilitatsiya xizmatlarini yaxshilash davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda har bir bolaning to‘laqonli hayot kechirishi, bilim olishi va o‘z salohiyatini namoyon etishi uchun teng imkoniyatlar yaratish maqsadida maxsus muassasalar tashkil etilgan. Ushbu muassasalar imkoniyati cheklangan bolalarga sifatli ta'lim berish, ularning jismoniy va psixologik rivojlanishiga ko‘maklashish hamda jamiyatga to‘laqonli integratsiya qilish vazifalarini bajaradi.

Mamlakatda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim muassasalari, reabilitatsiya markazlari, maxsus maktablar va boshqa muassasalar faoliyat yuritmoqda. Jumladan, "Imkon" reabilitatsiya markazlari, eshitish va ko‘rish qobiliyatida nuqsoni bor bolalar uchun maxsus ta'lim muassasalari va inklyuziv ta'lim dasturlari shular jumlasidandir. Bu muassasalarda bolalar nafaqat o‘qitiladi, balki ularga maxsus psixologik va tibbiy yordam ham ko‘rsatiladi.

Ushbu maqolada O'zbekistonda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun tashkil etilgan muassasalarning turlari, ularning maqsad va vazifalari, shuningdek, imkoniyati cheklangan bolalarni jamiyatga moslashtirish yo'nalishida amalga oshirilayotgan islohotlar haqida batafsil so'z yuritiladi.

"Imkon" reabilitatsiya markazlari

2019 yilda Nukus shahrida birinchi "Imkon" reabilitatsiya markaziga ega davlat ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkiloti ochildi. Ushbu markaz 2 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun 10 ta guruhdan iborat bo'lib, har bir guruh bolalarning tashxisiga qarab shakllantiriladi. Shuningdek, markaz tarkibida 2 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun reabilitatsiya markazi ham mavjud. "Imkon" markazlari pedagoglar, tibbiyot xodimlari va ota-onalar hamkorligida har bir bola uchun individual rivojlanish va reabilitatsiya rejasini ishlab chiqadi va amalga oshiradi. 2021 yil oktabr oyida Toshkent viloyatining Qibray tumanida yangi "Imkon" reabilitatsiya markazi ochilishi rejalashtirilgan edi.

Ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari

O'zbekistonda imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyat yuritadi. Bu muassasalar ko'zi ojizlar, kar va eshitish nuqsoniga ega bo'lgan bolalar, poliomyelit bilan kasallanganlar, aqli zaif bolalar, nutqida nuqsoni bor va soqov bolalarga mo'ljallangan. Mamlakatda 86 ta maxsus ta'lim va aralash maxsus muassasalar, shuningdek, 982 ta maxsus bolalar bog'chalari mavjud. Ushbu muassasalar yordamga muhtoj bolalarni integratsiyalash va reabilitatsiya qilish, har bir bolaning rivojlanish darajasini hisobga olgan holda ularga mos samarali inklyuziv ta'lim turini tanlashni maqsad qilgan.

Maxsus muassasalardagi bolalarni reintegratsiya qilish

UNICEF va O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi hamkorligida o'tkazilgan tezkor baholash natijalariga ko'ra, maxsus muassasalarda tarbiyalanuvchilarning ko'pchiligi darslarni sababsiz qoldirgani yoki ota-onasi ruxsatisiz uydan chiqib ketgani sababli ushbu muassasalarga joylashtirilgan. Baholash natijalari va tavsiyalar ushbu muassasalarni qayta tashkil etish va tarbiyalanuvchilarni jamiyatga qayta integratsiya qilish chora-tadbirlarini amalga

oshirishda yordam beradi. 2019 yil 29 may kuni O'zbekiston Prezidenti mavjud to'rtta maxsus o'quv-tarbiya muassasalaridan ikkitasini yopish va qolgan ikkita muassasaning faoliyatini tubdan o'zgartirish to'g'risidagi qarorni imzoladi.

Xulosa

O'zbekistonda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun ta'lim va reabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish borasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda hukumat tomonidan imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari va reabilitatsiya markazlarini tashkil etish, inklyuziv ta'lim tizimini kengaytirish va ularning jamiyatga moslashuvi uchun sharoit yaratish bo'yicha qator tashabbuslar ilgari surildi.

Davlat tomonidan olib borilayotgan siyosat natijasida "Imkon" reabilitatsiya markazlari soni oshirilib, ular zamonaviy uskunalar bilan jihozlanmoqda. Ixtisoslashtirilgan maktablar va bolalar bog'chalari sonining ortishi, yangi pedagogik yondashuvlarning joriy etilishi imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim olishi va kasb-hunar o'rganishiga keng imkoniyat yaratmoqda. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar bolalar huquqlarini himoya qilish va ularga ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

Kelgusida mamlakatda maxsus yordamga muhtoj bolalar uchun yanada ko'proq imkoniyat yaratish, ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvni rivojlantirish va reabilitatsiya markazlarining samaradorligini oshirish bo'yicha yangi islohotlar amalga oshirilishi kutilmoqda. Bu islohotlar natijasida imkoniyati cheklangan bolalar jamiyat hayotida faol ishtirok etib, o'z kelajagini mustaqil qurishga muvaffaq bo'lishlari uchun zarur sharoitlar yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.

2. Хайдаров, С. (2023). Pedagogik faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalar da farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissinii tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.